

Alina Brodzka

Czasopisma radzieckie : wrzesień-październik 1949

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 41/1, 267-274

1950

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

P. Trost, *K nejstarší české duchovní poesii*, ustala tekst, stwierdza oryginalność i właściwą interpretację pieśni, zwanej *Píseň Ostrowská*. To samo ustala artykuł w odniesieniu do *Kunhutinih písní*.

Dział sprawozdawczy przynosi artykuł K. Horálka *Ze sovětské fonologie* oraz recenzję Fr. Kopečného czeskiej gramatyki Trávníčka (*Trávníčkova mluvnice spisovné češtiny*).

Kronika przynosi krótkie recenzje książki M. Cohena, *Linguistique et matérialisme dialectique*, Paris 1948, książki T. Milewskiego, *Zarys językoznawstwa ogólnego, II. Rozmieszczenie języków*, Lublin 1948 — i inne.

Maria Renata Mayenowa

CZASOPISMA RADZIECKIE

WRZESIEŃ - PAŹDZIERNIK 1949

Postulaty krytyczne wobec pisarzy i krytyków radzieckich

Bażow, *Na zaszczytu czistego twórczestwa*. Litieraturnaja Gazieta nr 71, 31 IX 1949.

Artykuł porusza zagadnienie nadania właściwego kierunku twórczości samorodnej, stosowania wobec niej właściwych kryteriów oceny.

A. Surkow, *Uczitsia, mienieje imitirowať*. Litieraturnaja Gazieta nr 72, 7 IX 1949.

Autor zajmuje się zagadnieniem stosunku krytyka do twórczości młodych pisarzy, wobec których konieczna jest krytyka instruktywna.

S. Birman, *Dramaturg i teatr*.

Artykuł wysuwa postulat ideowej, organicznie związanej ze społeczeństwem, twórczości scenicznej.

A. Fadijew, *O litieraturnoj kritiki*. Litieraturnaja Gazieta nr 77, 24 IX 1949.

Autor stwierdza niezadowolający stan krytyki radzieckiej, istnienie błędnego podziału na „literaturoznawców”, zajmujących się badaniem puścizny literackiej, i krytyków, analizujących literaturę współczesną. Fadijew ocenia to zjawisko jako objaw z gruntu fałszywy, nie znajdujący precedensu w tradycji rosyjskiej literatury postępowej, w tradycji klasyków marksizmu. Jest ono rezultatem nierozumienia partyjności literatury. Konieczna jest natychmiastowa zmiana sytuacji, przygotowanie krytyki do wypełniania poważnych zadań aktualnych: wzmożenia świadomości społeczeństwa, przechodzącego do gospodarki komunistycznej.

Sowieszczanie kritikow i litieraturowiedow.

W związku z koniecznością analizy sytuacji krytyki radzieckiej odbyło się zebranie krytyków i historyków literatury, poświęcone ocenie dotychczasowych metod działalności i wypracowaniu nowych form. (Postulaty w artykule Fadijewa).

E. Kowalczyk, *Pseudouczonyje zapiski*. Litieraturnaja Gazieta nr 78, 28 IX 1949.

Autor stwierdza fatalne dla nauki o literaturze rezultaty oderwania się od współczesności, zaprzepaszczenie tradycji rewolucyjnych klasyków literatury rosyjskiej. Jako przykład przytacza Dokłady i Soobszczęńija wydziału filologicznego Państw. Uniwersytetu Moskiewskiego, 1947, przeprowadzając surową krytykę prac tam zamieszczonych: A. Winogradowa — z powodu formalistycznego, pseudoobiektywnego stanowiska w rozwiązywaniu ważnego i żywotnego problemu związków między językami: rosyjskim, białoruskim i ukraińskim; G. Pospiełowa za błędną koncepcję romantyzmu traktowanego jedynie jako wspólny program literacki¹ w pracy *Zagadnienie romantyzmu*. Niedostateczny związek z rzeczywistością radziecką, zbyt mała bojowość cechuje pracę Timofiejewa *Teoria literatury*. Autor zwraca się do naukowców z postulatem skoncentrowania uwagi na problematyce współczesnej.

Sostojanije i zadaczi litieraturnoj kritiki. Litieraturnaja Gazieta nr 85, 22 X 1949.

Odbyło się posiedzenie plenarne Związku Radzieckich Pisarzy Białorusi, na którym przeprowadzona została krytyka dotychczasowych osiągnięć i błędów publicystyki białoruskiej. W referatach i dyskusji zwrócono uwagę na konieczność wzmoczenia czujności, wprowadzenia w życie uchwał KC WKP(b), dotyczących walki z kosmopolityzmem, wyzyskania tradycji ludowych, wciągnięcia pisarzy do działalności krytycznej. Surowej krytyce poddano familiarne stosunki istniejące przy recenzowaniu prac niektórych pisarzy.

Mimo pewnych osiągnięć, zbyt mało przepracowane zostały zagadnienia estetyki marksistowskiej, niezbędny oręż walki ideowej, nie uwzględniono dostatecznie badań nad stanem współczesnej literatury białoruskiej i innych republik Związku Radzieckiego.

B. Garin, W. Karłowa, *O propagandzie chudożestwiennej litieratury*. Litieraturnaja Gazieta nr 79, 1 X 1949.

Biuro propagandy Związku Pisarzy Radzieckich powzięło uchwałę o wznowieniu działalności popularyzującej literaturę radziecką.

Mimo osiągnięć dotychczasowych (kontakty Zw. Pisarzy niektórych republik), formy pracy Biura uznane zostały za jednostronne, odczuwa się brak wieczorów autorskich i dyskusyjnych w zakładach pracy. Udział współczesnych pisarzy w tej akcji jest minimalny, praca ześrodkowuje się w centrum kraju. Niezadowalająca jest kontrola Biura nad tematyką pogadanek i wykładów, wykazujących często brak naukowej znajomości tematu, niewłaściwe, apartyjne stanowisko prelegentów. Sytuacja wymaga natychmiastowej zmiany.

E. Agajan. *Za idiejnu czistotu sowietskogo jazykoznanija*. Litieraturnaja Gazieta nr 84, 19 X 1949.

Autor zwraca uwagę na konieczność walki z przejawami koncepcji idealistycznych w językoznawczych pracach uczonych radzieckich, co wskazuje na potrzebę kontynuacji prac Marra w tej dziedzinie.

¹ Bez uwzględnienia wspólnoty ideowej, poglądów filozoficznych i programu przemian społeczno-politycznych.

Uspiechi sowietskogo iskusstwa pod naprawlajuszczim rukowodstwom partii. Literatura w Szkole nr 5, sientia-br-oktiabr.

W związku z nowym etapem przemian społeczno-ekonomicznych Związku Radzieckiego, wchodzącego w fazę gospodarki komunistycznej, niezbędna jest intensyfikacja komunistycznej działalności wychowawczej, wzmożona walka o czystość ideową literatury i publicystyki radzieckiej.

A. Karawajewa, *Orużenoscy kosmopolitizma.* Nowyj Mir nr 9, sientia-br.

Artykuł daje ponowne wyczerpujące omówienie problemu, istniejącego jeszcze w świadomości wielu czytelników radzieckich, zwłaszcza młodzieży. W analizie historycznej autorka wykazuje źródła antynarodowego kosmopolityzmu w działalności niektórych pisarzy i publicystów rosyjskich XIX wieku. Jako przykład służyć może wroga krytyka, z którą stykali się Kaoliszczew, Łomonosow, Puszkina, antynarodowe stanowisko Fanincyna, z którym polemizował Stasow, i wielu innych. Silna więź łączy ideologów tego typu z burżuazyjnymi formalistami Opojazu, odgradzającymi się od rewolucji, ogalającymi tradycje kultury rosyjskiej w badaniach nad twórczością Gogola czy Tolstoja. Znamiennym objawem ideologii tej grupy działaczy literackich był chłodny stosunek do krzepnącej literatury realizmu socjalistycznego, zachwyty nad izolowanymi od życia bohaterami powieści burżuazyjnych, naśladowanie kanonów estetyki burżuazyjnej. Wpływy tej ideologii istniały również w twórczości niektórych pisarzy radzieckich, m. in. w tendencjach ograniczenia konfliktów dramatycznych do wewnętrznych sprzeczności osamotnionego człowieka, co było powodem skrzywienia obrazu rzeczywistości radzieckiej.

Autorka podkreśla konieczność intensyfikacji badań teoretycznych nad estetyką marksistowską, wykorzystania bogactwa problematyki współczesnej, wypełnienia uświadamiającej roli literatury związanej nierozzerwalnie z kulturą radziecką.

B. Gorbatow, *O sowietskoj satirie w jumorie.* Nowyj Mir nr 10, oktiabr.

Autor poddaje krytyce niesłuszny stosunek do satyry, terenu silnego oddziaływania przeciwników ideowych. Satyra jest nierozzerwalnie związana z twórczością największych pisarzy rosyjskich i radzieckich, elementy jej podlegają zmienności historycznej. Duże szkody wyrządza kapitulanka teoria o zbędności satyry w społeczeństwie socjalistycznym, w którym jedną z podstawowych form walki z wrogimi przeżytkami stanowi krytyka i samokrytyka — tereny działalności dla satyry. Satyra odgrywa rolę bojową w pismach klasyków marksistowskich. Współczesną satyrę burżuazyjną cechuje antykomunistyczny stosunek do świata. Obowiązkiem satyry radzieckiej jest sięgnięcie do twórczości Gogola, Sołtykowa-Szczedriny, Czechowa. W satyrze radzieckiej możliwy i niezbędny jest optymizm, afirmacja życia, pozytywny bohater.

Ogromne znaczenie miała satyra podczas wojny, nie traci go w walce o pokój. Nie uchwyciła jednak dotąd zasadniczego problemu: demaskowania przeżytków kapitalizmu w nowych pozornie socjalistycznych formach, ograniczenia się do tematyki konwencjonalnej.

Wszechzwiązkowy zjazd satyryków słusznie zwrócił się do Związku Pisarzy Radzieckich o udzielenie pomocy, niezbędnego oparcia teoretycznego, czujnej krytyki, upowszechnienia satyry w publicystyce i literaturze książkowej.

Rocznice literackie i ogólnokulturalne

Arwig Grigunis, *My pojom twoi piesni Rajnisa*. Litieraturnaja Gazieta nr 73, 10 IX 1949. (Dwudziestolecie śmierci poety łotewskiego, Rajnisa).

Autor podkreśla zasługi czołowego poety łotewskiego, Rajnisa, w walce o wolność Łotwy, rolę jego utworów w okresie utrwalania władzy radzieckiej, w budzeniu świadomości społeczeństwa. Gorki wysoko cenil twórczość Rajnisa za jego ideowość i artyzm oraz mocną więź z narodem łotewskim.

N. Rybak, *Swietlyj talant*. Litieraturnaja Gazieta nr 75, 17 IX 1949.

W osiemdziesięciopięciolecie urodzin Kociubińskiego cały Związek Radziecki w pełni uświadamia sobie rolę pisarza, twórcy ukraińskiej literatury realistycznej.

W. Sołouchin, *Wsiegdą s nami. 45-letie roźdienia N. Ostrowskogo*. Litieraturnaja Gazieta nr 78, 28 IX 1949.

Dla oceny twórczości Ostrowskiego najślusniejsze wydaje się autorowi zdanie Gorkiego: „Zawsze będziesz żywym przykładem, przewodnikiem do swobody i światła”.

I. Andronikow, *Wzimatielnost chudoźnika, 135-letie roźdienia Lermontowa*. Litieraturnaja Gazieta nr 83, 14 X 1949.

W związku z przechowywanym w leningradzkiej Akademii Nauk zbiorkiem młodzieńczych utworów Lermontowa, *Dwadcataja lermontowskaja tietrad'*, autor zajmuje się stosunkiem Lermontowa do Puszkina stwierdzając, że trudno znaleźć w historii literatury przykład tak umiarkowanego, mądrego i udanego naśladownictwa. W rezultacie prace młodego Lermontowa stanowią doskonałą szkołę samodzielności twórczej. Zdaniem Bielińskiego, Lermontow zdobył własną drogę poetycką „na miarę Goethego, Byrona, Puszkina, godną starożytniej epepei i narodowego eposu”.

W. Riurkow, *Wielikij russkij myslitel — riewolucionier. 60-letie smierti Czernyszewskogo*. Litieraturnaja Gazieta nr 87, 29 X 1949.

Autor przytacza słowa Lenina o Czernyszewskim, zaliczające go do największych rosyjskich bojowników „o wolność i socjalizm”. Czernyszewski był demokratą rewolucyjnym. W pracach jego wyraźna jest „idea walki klasowej, idea chłopskiej rewolucji, walki mas o zburzenie wszystkich starych więzów”.

Artykuł uwypukla wszechstronną działalność Czernyszewskiego, ścisły jego związek z aktywnymi ugrupowaniami politycznymi, w przeciwieństwie do bierności utopijnych socjalistów Zachodu. Czernyszewski stanowi największą pozycję w rozwoju materialistycznej filozofii przedmarksowskiej, szczególnie zwraca na siebie uwagę jego samodzielna krytyka idealizmu he-

głowskiego, zrozumienie znaczenia dialektyki rewolucyjnej, przewyciężenie feurbachowskiego antydialektyzmu. Czernyszewski atakował filozofię idealistyczną, służącą klasom eksploatatorskim. Szczególnie cenne są zdobycze Czernyszewskiego w dziedzinie estetyki.

W. Iwanow, *Anatol France — pisatiel tworiec. 25-letie smierti A. F.* Litieraturnaja Gazieta nr 82, 12 X 1949.

Pięćdziesięcioletnia działalność literacka A. France'a przyniosła literalnie Francji i światu ogromne zdobycze, śmiałe demaskowanie sprzeczności i obłudy ustroju kapitalistycznego. Postawę oskarżycielską France'a obserwować można od najwcześniejszych jego utworów, jak *Zbrodnia Sylwestra Bonnard*, po ostatnie powieści, ujawniające agresywność imperializmu amerykańskiego.

Świat kapitalistyczny reagował na twórczość France'a szczerstwami i ekskomuniką, wyzyskiwaniem błędów wielkiego pisarza dla stworzenia teorii „całkowitego sceptycyzmu France'a”. Wbrew temu, France był aktywnym działaczem politycznym (udział w Stowarzyszeniu Przyjaciół Zw. Radz.), entuzjastą W. Rewolucji, przyjacielem państwa socjalistycznego. Znamienny dla obecnego podziału ideowego świata jest wrogi wobec France'a stosunek podżegaczy wojennych, a szacunek i uznanie obrońców pokoju.

W. Putincew, *Wielkije ruskije riewolucionnyje diemokraty o burżuaznoj Amierikie.* Litieratura w Szkole nr 5, sientiabr-oktiabr.

W związku z rocznicą śmierci Czernyszewskiego autor zajmuje się stosunkiem wielkiego demokracji, jego poprzedników i następców — Bielińskiego, Hercena, Dobroliubowa — do despotyzmu carskiego, do ucisku społecznego w Rosji oraz do kolonialnego wyzysku Murzynów w Stanach Zjednoczonych. Autor wykazuje demaskatorstwo rewolucjonistów rosyjskich wobec narastających konfliktów kapitalistycznych w burżuazyjnym społeczeństwie Ameryki Północnej.

Rewolucjoniści rosyjscy dostrzegali antykomunistyczny charakter burżuazyjnej kultury amerykańskiej, sprawiedliwie oceniając jednak wielki dorobek postępowej myśli amerykańskiej.

B. P. Kozmin, *A. N. Radiszczew i jego „Putieszestwije iz Pietierburga w Moskwu”.* Izwiestija Akadiemii Nauk SSSR. Sierija Istории i Filozofii nr 5 t. VI, sientiabr-oktiabr.

Autor podkreśla samodzielność światopoglądu Radiszczewa, przełamanie przez niego tradycyjnych, klasowych horyzontów myślowych. Radiszczew był nieubłaganym krytykiem ustroju społeczno-politycznego Rosji carskiej, ideologia jego zgodna była z interesami chłopstwa rosyjskiego. Domagał się on konsekwentnie zburzenia ustroju feudalnego, caratu i cerkwi drogą rewolucji ludowej, rozumiał znaczenie narodu jako siły motorycznej historii, demaskował obłudne i szkodliwe dla ludu stanowisko liberałów.

Stanowisko Radiszczewa, ze względu na rewolucyjność jego poglądów społecznych i filozoficznych, bliższe jest — zdaniem autora — rewolucyjnym inteligentom drugiej połowy XX wieku niż szlacheckim rewolucjonistom — dekabrystom.

Siessija pamiaty A. N. Radiszczewa.

5—6 IX 1949 trwała sesja Sekeji Historii i Literatury Akademii Nauk, poświęcona pamięci Radiszczewa.

L. Swietłow, *A. N. Radiszczew*. Oktiabr nr 9, 1949, sientiabr.

Zdaniem autora, Radiszczew był twórcą antypańszczyźnianej ideologii demokracji rosyjskiej, wybitnym działaczem społecznym, naukowcem o ogromnej wiedzy i samodzielnych, twórczych poglądach. Żywotność i znaczenie zdobywcy Radiszczewa zostały w pełni ocenione przez społeczeństwo Związku Radzieckiego.

Wielikij russkij riwolucyjnyj diemokrat. K 60-letiu smierti Czernyszewskiego. Bolszewik nr 19.

Artykuł podkreśla wszechstronną działalność Czernyszewskiego, filozofa, krytyka, ekonomisty, socjologa, teoretyka sztuki, przywódcy ruchu rewolucyjnego lat 60—50 XIX wieku. Pismo prowadzone przez Czernyszewskiego było ośrodkiem skupiającym najbardziej rewolucyjne elementy tej epoki, reprezentujące interesy najsilniej eksploatowanego chłopstwa rosyjskiego.

Studia Czernyszewskiego nad literaturą współczesną, rewolucyjna koncepcja bohatera, czynią Czernyszewskiego wybitnym pionierem literatury radzieckiej, współtwórcą kultury socjalistycznej.

Gł. rieżissier Akadiemiczeskogo Małogo Tietra ordiena Lenina K. Zubow. Nowyj Mir nr 10, oktiabr 1949.

Historia Małego Teatru jest kroniką życia kraju tego okresu, kroniką walki wybitnych przedstawicieli kultury rosyjskiej o zmianę ustroju, zniesienie feudalnego ucisku w dziedzinie gospodarki i myśli ludzkiej. Mały Teatr zapoznał społeczeństwo rosyjskie z Gribojedowem, Ostrowskim, Gogolem. Przez współpracę autorów, reżysera i autora wytworzył realistyczny styl gry, wychował kilka pokoleń słynnych aktorów rosyjskich, jak Szecepkina, Moczalowa, Jermołowa i wielu innych. Rewolucja wzmogła twórczą pracę Małego Teatru, zasiłiła go żywną problematyką współczesną, przy zachowaniu klasycznego repertuaru dramaturgii rosyjskiej.

Mały Teatr, w walce z wpływami burżuazyjnymi, przy pomocy partii i społeczeństwa radzieckiego, pracuje twórczo nad wzbogaceniem kultury Związku Radzieckiego.

Literatura republik Związku Radzieckiego

Kożewnikow, *Proza pisatielej sibirakow*. Litieraturnaja Gazieta nr 71, 3 IX 1949.

Autor stwierdza realizację postulatu Gorkiego, wypowiedzianego na Wszechzwiązkowym Zjeździe Pisarzy Radzieckich: „Musimy zwrócić uwagę na literaturę krain Związku, szczególnie Wschodniej i Zachodniej Syberii, wciągnąć ją w krąg naszych zainteresowań, drukować w centralnych czasopismach, doceniać jej znaczenie jako organizatora kultury”. Pisarze syberyjscy opiewają bogactwo swojego kraju, intensywną pracę ludzi, ogarniają problematykę budownictwa. Jako przykład służyć mogą utwory Iwanowa, Sejtulina, Karawajewa, Bołszyna.

L. Leonow, *Soratniki po orużiju*. Litieraturnaja Gazieta nr 76, 21 IX 1949. *Diekada tadzijskoj litieratury*.

Pisarz wskazuje na ideową jedność i braterstwo pisarzy różnorodnych republik.

Mirso Tursun-Zade, *Roźdiennaja oktiabriem*.

Jeden z czołowych pisarzy tadżyckich omawia znaczenie Wielkiej Rewolucji dla literatury Tadżykistanu. Stała się ona, w wyniku przemian rewolucyjnych, własnością całego narodu radzieckiego. Obrona władzy radzieckiej, budownictwo socjalistyczne, wojna ojczyźniana i obecna praca — były i są dla literatury tadżyckiej potężnym źródłem ideowym.

Stwierdzić należy bogate pokłosie prozy i poezji, niedostateczne jeszcze osiągnięcia w dziedzinie dramaturgii, krytyki literackiej i prac teoretycznych. Tursun-Zade zwraca się do pisarzy Związku Radzieckiego z prośbą o instruktywną krytykę i współdziałanie.

Braginskij, *Borba za nowoje w tadżikskoj poeziji*. Litieraturnaja Gazieta nr 77, 24 IX 1949.

Autor charakteryzuje porewolucyjny rozwój poezji tadżyckiej, stwierdza wzrost uświadomienia ludności, zrewolucjonizowanie życia i problematyki literackiej. Przepracowano nowe formy literackie, wynikające z nowej problematyki, a nie zatracające związku z tradycjami twórczości Firdusjego.

Czołowymi przedstawicielami poezji tadżyckiej są: Łachiti, Sulajmon, Jusufi, Tursun-Zade, Szukichisz.

W dalszym ciągu trwa walka o opanowanie metody realizmu socjalistycznego.

Kirsanow, *Polot poeziji*. Litieraturnaja Gazieta nr 80, 5 X 1949.

Artykuł omawia poezję wybitnego poety tadżyckiego, Tursun-Zade, jego wielkie osiągnięcia, wyzyskanie narodowego piękna literatury tadżyckiej w łączności z nową świadomością radziecką.

L. Tkacz, *Pisatieli sowietskoj Moldawiji*. Litieraturnaja Gazieta nr 82.

Autor ukazuje rozbudzenie narodowej twórczości Mołdawii, jako rezultat utworzenia republiki i utrwalenia władzy radzieckiej w r. 1924. Od tego czasu datuje się silny rozwój piśmiennictwa mołdawskiego.

K. Zielinskij, *Litieratura narodow SSSR w sriedniej szkole*. Literatura w Szkole nr 5, sientia-br-oktiabr 1949.

K. Zielinskij porusza sprawę omawiania literatury związkowej w szkole.

Ocena wybitniejszych pozycji wydawniczych

Bychowski, *Makler kosmopolitizma*. Litieraturnaja Gazieta nr 76, 21 IX 1949.

Niesłychana popularność w St. Zjednoczonych książki Reevesa, *Budowa świata*, jest znamienym objawem ideologii *Herrenvolku*, lansowanej przez rząd U.S.A. Jedyne rozwiązanie istniejących w świecie kapitalistycznym sprzeczności dostrzega autor w utworzeniu jednego państwa światowego pod hegemonią U.S.A.

Wielikije pieriemieny. Litieraturnaja Gazieta nr 86, 26 X 1949.

Przemiany polityczno-społeczne w Chinach zaważyły potężnie na rozbudzeniu świadomości mas ludowych. Najlepszym tego dowodem jest nowa literatura chińska, dojrzała ideowo, zrosnięta ze społeczeństwem.

A. Fadijew, *O Li Suenie.* Litieraturnaja Gazieta nr 87, 29 X 1949.

Fadijew z głębokim uznaniem omawia twórczość literacką i aktywną działalność wyzwoleniczą zmarłego przed 13 laty czołowego pisarza Chin ludowych, Lu-Suena.

A. Jelistratowa, *S. Luis zaszczysszczajet podżigatielej wojny.* Litieraturnaja Gazieta nr 84, 19 X 1949.

W gazetach amerykańskich ukazała się publikacja Lewisa, w której ten odżegnywa się od wszelkiej działalności w obronie pokoju z obawy przed „utratą reputacji” wśród imperialistycznych sfer Ameryki.

M. Elsberg, *A. I. Giercen, żizn i tworczestwo.* Izwiestija Akademii Nauk SSSR. Sierija Istorii i Filozofii nr 5 t. VI, sientjabr-oktiabr.

Ocena pracy Elsberga jest bardzo przychylna, autor podkreśla jej historyczną i literacką wartość, polegającą na ukazaniu roli Hercena, jaką odegrał w przygotowaniu rewolucji rosyjskiej. Autor przeprowadza zarazem krytykę kilku niedostatecznie wyjaśnionych zagadnień.

Prileżajewa, *Plemia mołodyje.* Nowyj Mir nr 9, sientjabr.

Autorka recenzji przychylnie ocenia książkę Wasilienki, *Zwiedzoczka*, podkreślając aktualność problematyki (szkoły rzemieślnicze dla młodzieży, współzawodnictwo pracy, działalność Komsomolu) i trafność rozwiązań.

W. Lidin, *Piewiec dalniego Wostoka.*

Recenzent omawia twórczość Trofima Borysowa, samouka z Dalekiego Wschodu, gorącego patrioty radzieckiego.

G. Lenobl, *Wtoraja priroda.*

Recenzja Lenoble'a dotyczy ostatnio wydanej powieści K. Paustowskiego, *Powiest' o lesach*, poruszającej problematykę przeobrażenia przyrody przez człowieka.

Pawłow-Gołubow, *Stronicy istorii sowriemiennosti.*

Wydana została praca Zaslawskiego, zawierająca zbiór jego publicystyki, jaka się pojawiała w ciągu lat 20 na łamach *Prawdy*. Recenzenci z uznaniem oceniają dorobek literacki jednego z czołowych publicystów radzieckich, wskazując na historyczną i literacką wartość felietonów i studiów Zaslawskiego, na czujność wobec zjawisk krajowych i zagranicznych, dowcip i temperament pisarza.

Alina Brodzka